

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách

Přeměny obchodních korporací bývají z pohledu věřitelů citelné tehdy, pokud se v jejich důsledku mění majetková báze dlužníka. Z hlediska formy přeměn k tomu dochází především u přeměn ve formě rozdělení, kterým se budeme v následujícím článku věnovat.

Věřitel tak může být ohrožen zejména tehdy, když podstatná část aktiv či celé provozní celky **přechází na nástupnické společnosti, zatímco závazky zůstávají (zcela nebo zčásti) v entitě, která po přeměně z hlediska věřitele představuje horší zdroj uspokojení.** Možný je samozřejmě též opačný scénář, kdy na nástupnickou společnost přechází závazky, ale významný majetek a zdravá část podnikání zůstává v rozdělované entitě.

Zákon č. [125/2008](#) Sb. o přeměnách obchodních společností a družstev („**ZOP**“) proto věřitelům poskytuje ochranu, kterou staví na kombinaci **(i) práva na dostatečné zajištění** a **(ii) zákonného ručení při rozdělení** – užití těchto institutů se přitom vzájemně nevylučuje, ale naopak může docházet k jejich kumulaci. Ani jeden z nich však věřitelům neumožňuje zabránit uskutečnění přeměny společnosti jako takové, přičemž oba představují individuální a převážně **preventivní či podpůrné nástroje ochrany.**

Pro účely okamžitého zamezení realizace projektu přeměny se však nabízí též možnost mimo rámec ZOP. Tou je „klasické“ **předběžné opatření** v režimu zákona č. [99/1963](#) Sb. Občanský soudní řád („**OSŘ**“).

Další možností, jak se z pozice věřitele bránit přeměně, je také dovolání se relativní neúčinnosti přeměny dle obecné úpravy občanského zákoníku nebo insolvenčního práva. Tomuto prostředku ochrany věřitelů se nicméně dále podrobněji nevěnujeme. Zaměřujeme se na prostředky ochrany dle ZOP a předběžné opatření.

Speciální ochrana věřitele podle ZOP

i. Dostatečné zajištění

Základní věřitelské právo podle ZOP spočívá v tom, že věřitel může požadovat poskytnutí dostatečného zajištění, jestliže se **v důsledku realizace přeměny zhorší dobytost jeho nespláté pohledávky**, případně pohledávky budoucí či podmíněné.

Ne každá přeměna zhorší dobytost pohledávky

ZOP nestaví ochranu na automatické domněnce újmy věřitele, naopak vyžaduje, aby věřitel **pro účelyřízení dostatečného zajištění osvědčil** skutečnosti nasvědčující tomu, že přeměna zhorší dobytost jeho pohledávky. V praxi je proto nutné analyzovat projekt přeměny zejména z hlediska toho:

- jaká aktiva přecházejí na nástupnické společnosti/zůstávají v rozdělované společnosti,

- jaké dluhy přecházejí na nástupnické společnosti/zůstávají v rozdělované společnosti,
- zda dlužnická entita po rozdělení nebude fakticky prázdnou schránkou, apod.

Typicky problematické budou situace, kdy se vyvádí závod/podstatná část majetku či výnosové činnosti, zatímco **nezajištěné závazky zůstávají u ekonomicky oslabené entity**.

Nesplatnost pohledávky

Druhou podmínkou je nesplatnost pohledávky věřitele (institut dostatečného zajištění se však uplatní též pro pohledávky budoucí nebo podmíněné). Ke kterému okamžiku však musí být pohledávka věřitele nesplatná, ZOP nestanoví zcela jednoznačně, když hovoří pouze o dosud nesplatných pohledávkách. Nicméně z dané úpravy a jejím předobraze v příslušné směrnici by dle našeho názoru mělo jednoznačně vyplývat, že musí jít o pohledávku nesplatnou v době zveřejnění projektu přeměny v obchodním rejstříku.

Nic tak dle našeho názoru nebrání věřiteli v tom, aby požadoval dostatečné zajištění i tehdy, pokud se v mezidobí od zveřejnění projektu přeměny stala jeho pohledávka splatnou, např. na základě zesplatnění učiněného věřitelem.

Negativní podmínky uplatnění

Kromě uvedených podmínek ZOP stanoví, že právo na dostatečné zajištění nemají věřitelé, kteří se pro účely insolvenčního řízení považují za zajištěné věřitele, nebo mají právo na přednostní uspokojení v rámci takového řízení. Pokud budou tyto negativní podmínky naplněny, věřitel nebude o zřízení dostatečného zajištění žádat.

Postup pro uplatnění

ZOP požaduje, aby věřitel písemně vyzval dlužníka k uzavření dohody o zřízení zajištění, například v podobě zástavního práva. Nedojde-li k dohodě, může věřitel navrhnout soudu, aby ten po posouzení majetkových poměrů dlužníka zřídil dostatečné zajištění na majetku dlužníka. **Soud zajištění zřídí na základě jeho „slušného uvážení“, s přihlédnutím k druhu a výši pohledávky věřitele.** Míra soudního uvážení je poměrně široká. Dle našeho názoru tak může být do určité míry flexibilní i formulace žalobního petitu.

Pro uplatnění práva na zajištění je podstatné, že k němu musí dojít **do 3 měsíců ode dne zveřejnění projektu přeměny (jinak zaniká)** a současně platí, že podání návrhu na zřízení dostatečného zajištění **nebrání zápisu přeměny** do obchodního rejstříku. Procesně je podstatné i to, že soud rozhoduje **usnesením** a účinky zajištění nastávají **nejdříve** dnem, kdy se zápis přeměny do obchodního rejstříku stal **účinným vůči třetím osobám**.

Zákonné ručení

V případě přeměny rozdělením poskytuje ZOP věřitelům vedle dostatečného zajištění také **automatickou (zákonnou) ručitelskou ochranu v podobě zákonného ručení**. Základní pravidlo stanoví, že **každá nástupnická společnost ručí** za dluhy, které v důsledku rozdělení přešly na ostatní nástupnické společnosti nebo zůstaly **rozdělované společnosti**, a to společně a nerozdílně s ostatními nástupnickými společnostmi.

Obdobně pak také ručí rozdělovaná společnost za dluhy, jež přešly na nástupnické společnosti.

Ručení nástupnických společností však není bezbřehé a je **limitováno** částkou

odpovídající **znaleckému ocenění jmění**, jež mělo na danou nástupnickou společnost podle projektu přeměny přejít. Zákon současně pamatuje i na situace, kdy se při rozdělení jmění znalcem neoceňuje. V takovém případě se limit ručení neurčuje „znaleckou hodnotou“, ale odvíjí se od **částky, o níž se změnila výše vlastního kapitálu nástupnické společnosti nebo družstva** vykázaná v zahajovací rozvaze ve srovnání s konečnou účetní závěrkou.

Ručení rozdělované společnosti (za dluhy, jež přešly na nástupnické společnosti) je potom omezeno výší vlastního kapitálu vykazaného v příslušné zahajovací rozvaze rozdělované společnosti.

Klíčové pro praxi je, že zákon výslovně stanoví, že **ustanovení ZOP o dostatečném zajištění věřitelů nejsou zákonným ručením dotčena** a oba instituty mohou být užity kumulativně. Zatímco dostatečné zajištění je spíše **preventivní** nástroj v rukou věřitele, zákonné ručení po přeměnách funguje primárně jako automatické **posílení pasivní legitimize** – vedle hlavního dlužníka se věřiteli otevírá možnost vymáhat plnění i po dalších osobách, které zákon stanoví jako ručitele pohledávky, přičemž všechny tyto osoby **ručí za splnění pohledávky společně a nerozdílně**.

Byť se může jevit zákonné ručení jako silný prostředek ochrany věřitelů, nemusí tomu být však vždy. Zejména v případě, kdy nedochází k ocenění přecházejícího jmění a výše ručení se odvíjí od výše vlastního kapitálu, může být výše ručení nedostatečná, a to i když např. na nástupnické společnosti přechází významný majetek.

Procesní souvislosti uvedených ochranných prostředků dle ZOP

V řízení o dostatečném zajištění dle zákona o přeměnách je v prvním stupni věcně příslušný krajský soud, neboť se jedná o věc spadající do agendy sporů z přeměn právnických osob dle ustanovení § 9 odst. 2 písm. m) OSŘ. Místně příslušným je krajský soud v obvodu sídla právnické osoby dle ustanovení § 85 odst. 3 a § 85a OSŘ.

Co se týče zákonného ručení dle ZOP, typicky bude projednáváno v rámci **běžného sporu o zaplacení** – věřitel žaluje ručitele (rozdělovanou/nástupnickou společnost) o zaplacení, avšak právě z titulu zákonného ručení, které vzniká *ex lege* po uskutečnění přeměny. Věcně příslušným soudem je tedy okresní soud dle ustanovení § 9 odst. 1 OSŘ, místně příslušným pak okresní soud v obvodu sídla právnické osoby dle ustanovení § 85 odst. 3 OSŘ.

Předběžné opatření zacílené na zamezení projektu přeměny zkracujícího práva věřitelů

Předběžné opatření může při správném načasování a formulaci **zabránit provedení přeměny**, a umožnit soudu rozhodnout ve věci samé. Předběžné opatření je tedy mimořádně praktické, neboť věřitelům poskytuje možnost uspokojovat se z majetku, který by jinak (nebyť předběžného opatření) přešel na nástupnickou společnost.

Pokud se věřitelé rozhodnou jít cestou předběžného opatření, musí však jednat bezodkladně, a to ihned poté, co se o přeměně dozví. Typicky má věřitel pouze měsíc na to, aby přeměně zabránil (s ohledem na lhůtu, po kterou musí být projekt přeměny uložen ve sbírce listin obchodního rejstříku). V této době je nutné projekt přeměny analyzovat, podat návrh na vydání předběžného opatření a vydané předběžné opatření ideálně zapsat do obchodního rejstříku. Přitom je nutné počítat s tím, že soud má na vydání předběžného opatření lhůtu 7 kalendářních dnů.

Podmínkou pro zachování účinků předběžného opatření je také podání návrhu ve věci samé – tj.

žaloby na plnění. Tento nástroj tedy bude relevantní zejména v případě věřitelů, jejichž dlužník je již v prodlení, nebo se dle příslušné smluvní dokumentace do takového prodlení dostal například snahou o provedení zakázané přeměny, která vedla k zesplatnění pohledávky věřitele.

Soudní příslušnost

Co se týče věcné a místní příslušnosti soudu pro podání návrhu na vydání předběžného opatření, obecně vzato je příslušným ten soud, který je příslušný pro řízení „o věci samé“, nestanoví-li zákon jinak, a to v souladu s ustanovením § 74 odst. 3 OSŘ. V případě, že je předběžné opatření navázáno například na podání „běžné“ žaloby na zaplacení, je věcně a místně příslušným okresní soud v místě sídla/bydliště žalované osoby.

Petit

Petit návrhu na vydání předběžného opatření musí být formulován konkrétně, přičemž v odůvodnění návrhu musí být vylíčeny rozhodné skutečnosti osvědčující důvod vydání předběžného opatření a požadovaná forma opatření. Petit návrhu na nařízení předběžného opatření směřujícího proti přeměně bude typicky cílit na zdržení se veškerých jednání směřujících k realizaci přeměny.

Klíčové je precizní vymezení petitu. Soud může uložit jen takovou povinnost, která je konkrétní a vykonatelná. Neurčitý nebo nesrozumitelný návrh může být odmítnut, a to bez výzvy k doplnění.

Je třeba počítat i s **jistotou** k zajištění náhrady škody či jiné újmy způsobené předběžným opatřením. Typicky se jedná o částku 50 000 Kč ve vztazích mezi podnikateli, a to **za každý jeden výrok petitu**.

Prakticky je velmi žádoucí, aby se nařízené předběžné opatření promítlo i navenek. Zákon o veřejných rejstřících umožňuje zapsat do obchodního rejstříku rozhodnutí soudu o nařízení předběžného opatření spočívajícího v povinnosti zdržet se kroků směřujících k realizaci projektu přeměny. Tím je docílena publicita daného předběžného opatření i pro třetí osoby, zejména pak pro notáře, který by potom neměl přeměnu zapsat do obchodního rejstříku.

Mgr. Pavel Tesařík
Advokát / Senior Associate

JUDr. Ondřej Brožek
Advokát / Senior Associate

Mgr. Karolína Kadaňková
Advokátní koncipient

ROWAN[®]
LEGAL

[ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

GEMINI Center
Na Pankráci 1683/127
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 216 212
Fax: +420 224 215 823
e-mail: paha@rowan.legal

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)